

מעבדות לחירות. המעבר לחירות לאחר המלחמה

סיפור יציאת מצרים והיציאה לחופשי מעבדות לחירות עומדים בלב חג הפסח. השנה נציין 75 שנה לסיום מלחמת העולם השנייה ולשחרורם של שורדי השואה. "שחרור" ו"חופש" הן מילים שמשמעותן חיובית: התחלה חדשה, תקווה. אך מקריאת עדויות הניצולים עולה שהשחרור היה אמנם סיום מוצלח של המאבק להשרדות פיזית, אך גם תחילתה של התמודדות נפשית מורכבת. סיפרה שרה נשמית שגר, ממייסדות קיבוץ לוחמי הגטאות ומוזיאון בית לוחמי הגטאות:

"רק אחרי השחרור הרגשתי את מלוא כובד האסון שנחת עלינו. במשך שנות המלחמה נאבקתי, רציתי לחיות. והנה דווקא עתה, כשבמחנה הפרטיזני שררו שמחה וצהלה, פג אצלי הרצון לחיות. חשבתי כי אין לי מקום לחזור אליו. לשם מה להמשיך? מישהו אמר לי: 'את תהיי רוסייה כמונו. תינשאי לבחור רוסי ותשכחי שהיית יהודייה, אז ייטב לך.' אמרתי: 'אני אסע לפלשתינה'. הרגשה של האשמה עצמית מילאה את לבנו, מדוע זה דווקא אני שרדתי?"

(דרור בורשטיין, "שרה דושניצקי שגר", בלי שום מקרה מוות: סיפורים מקיבוץ לוחמי הגטאות, עמ' 250-251).

עם סיום המלחמה החלו הניצולים לשקם את חייהם. במחנות העקורים שעל אדמת גרמניה התקבצו רבבות ניצולים, והמחנות הפכו למרכזי פעילות פוליטית, תרבותית וחינוכית להכשרה מקצועית ולהכשרה חלוצית ציונית. עם הקמת מדינת ישראל ב-1948 עלו רוב שוכני מחנות העקורים ארצה.



סדר פסח באחד ממחנות העקורים באזור הכיבוש האנגלי של גרמניה (צילום: שארף וולף פוטו).